ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կօպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԷՊՔԻՑ

ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ ԴԱԴԱՐԵՑՆԵԼՈՒ ՊԱՏՃԱՌՈՎ

ԵՂԲ. Ա. ԵՒ ԵՍ. ԱՂՃՎԱՆԴԻ

խանութում. Գօլօվինսկի պրօսպեկտի վրա

ՄԻԱՅՆ ՖՈՄԻՆԻ ՇԱԲԱԹՈՒՄ

ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ԲԼՈՒԶԿԱՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԱՌԱՆՁԻՆ ԶԵՂՉ Է ԱՆՎՈՒՄ—ԶԵՂՉՎԱԾ ԳՆԵՐԻՑ ԴՈՒՐՍ—25%

Մնացած ապրանքներից, այն է տղամարդկանց, կանանց և երեխաների ապիտակեղէն և կօնֆէկցիօն, 5 ռուբլու չափ ապրանք գնողը

ՍՏԱՆՈՒՄ Է 10% ԶԵՂՉ ԱՒԵԼԻ

128. 0—6

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

պատիւ ունի յայտնել, որ ապրիլ ամսի 7-ին, ս. Նշան եկեղեցում կատարվելու է դպրոցիս բարերար հանգուցեալ

ԱՒԵՏԻՔ ՓԻԹՕՅԵԱՆՑԻ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏԸ

(կ. ե.) 263. 2—1

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ պատիւ ունի յայտնել, որ ապրիլի 5-ին Վանքի մայր եկեղեցում կատարվելու է դպրոցիս բարերար հանգուցեալ

ՅՈՎՍԷՓ ԷՖԷՆԴԵԱՆԻ

հոգեհանգիստը:

(ու. կ.) 262. 2—2

Հատավաճառ բաժանմունքում

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

ԵՂԲ. Ա. ԵՒ Ա. ՄԻԼՕՎՆԵՐԻ

Գօլօվինսկի պր. Կադէտսկի կօրպուսի դիմաց

Ֆօմինի շաբաթվայ ընթացքում

ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ Է

ԷԺԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՔ

Յետաձգված ապրանքների

Բրդէ, մետաքսէ եւ բամբակէ կտորների

ԱՄԵՂՆԱԳՈՐԾ ԶԳԵՍՏՆԵՐԻ՝ կիսապատրաստ ձևով

Բրդէ, բատիստեայ և այլ կտորներից:

Տրիկօ տղամարդկանց կօստիւմների համար

Մեծ քանակութեամբ զանազան *Մնացորդներ*

Բոլոր այդ ապրանքները կը վաճառվեն

ՄԻԱՆԳԱՄԱՅՆ ԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

(կ.) (առ) 283. 0—1

Գ. Ս. Դօրօժնով

Սօլօլակսկայա փ., տուն Գուրգէնօվի, տէլէֆօն № 533.

ՖՕՄԻՆԻ ՇԱԲԱԹՎԱՅ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Այսինքն՝ ապրիլի 6-ին, 7-ին, 8-ին, 9-ին, 10-ին և 11-ին

ՄՆԱՑՈՐԴՆԵՐԻ ԽՈՇՈՐ ՎԱՃԱՌՔ

և մի քանի շարք ստացված պատահական ապրանքներ, որոնք գնված են ֆիրմայի կողմից շատ էժան գներով, շնորհիւ ֆաբրիկաներում արգիլնաբերած աւելորդ ապրանքների. հետևաբար, բոլոր այդ ապրանքները վերոյիշեալ օրերի ընթացքում կը վաճառվեն

ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

Պ.պ. գնողների առանձին ուշադրութիւնն ենք դարձնում գների ապշեցնող էժանութեան վրա:

Գների չլսված էժանութիւն

Դաչած չիթ, սկսած $8^1/_2$ կ. արշինը.
Չիթ, կրէտօն, դաչած, սկսած 10 կ. արշ.
Ֆրանսիական քաթան՝ բարձր յատկութեան, շատ ամուր, սկսած $12^1/_2$ կ. արշ.
Յատուկ կտոր կանանց ամառային զգեստների համար՝ տուալսակ, գրօ-տուալ և հիանալի կար ունեցող բէզուս, որը կարելապէս փոխարինում է թանգագին բրդեղէն կտորներին, սկսած 15 կ. արշինը.
Վարտիկացու տրիկօ, կտորը 2 ր. 10 կ.,
Զգեստի համար տրիկօ, $4^1/_2$ արշ., 5 ր. 50 կ. ամբողջ զգեստի համար.
Բրդեղէն կտորներ, սկսած 45 կ. արշինը.
Մետաքսէ ֆուլիար, սկսած 29 կ. արշինը.
Բրդեղէն կտորների անհագին մնացորդներ.
Երեսսրբիչի քաթան, սկսած 7 կ. արշինը.
Սաւաններ եզրներով, 76 կ. հատը.
Քաթանի մնացորդներ և յատուկ կտորներ ապիտակեղէնի համար:

Պատրաստի ապիտակեղէնի և գուլպաների ապրանքների բաժանմունքում, նոյնպէս և անցեալ սէզօնների բոլոր ապրանքները կը վաճառվեն

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԷԺԱՆ ԳՆՈՎ

Լուսամուտներում հանդէս են դրված ապրանքների բոլոր նմուշները, որոնց վրա գրված են զարմանալի էժան գներ:

Գ. ԴՕՐՕԺՆՕՎ.

288. 1—1

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇԱՑՈՒՄՆ!

Ի նկատի ունենալով, որ մինչև այժմ շարլատանները սպառեն իրանց աւելի վատ ապրանքները, գործածելով պիտակներ և կապոցների միատեսակ ներկն ու մարկան, փոխանակ բոլորին յայտնի

Заявлен отделу промышленности

ԲԱՐՁՐ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

ՍԻՄՊԱՏԻԱ 10 ՀԱՏԸ 5 ԿՈՊ.

№ 8 10 ՀԱՏԸ 5 ԿՈՊ.

Ինչպէս նաև մեր ֆիրմայի ուրիշ գլանակներ, մեր պ. պ. գնողներին խնդրում ենք ուշադրութիւն դարձնել ՖՈՐՄԱՐԱՆԱՑԻՆ ՄԱՐԿԱՅԻՆ և ազգանունին

Ն. Ի. ԲՕԶԱՐՋԵԱՆՑ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

(հ. կ.) 23 10—4

Հինգշաբթի, ապրիլի 9-ին, Կովկ. Հայոց Բարեգործ. Ընկ. նոր շինութեան դահլիճում (Արաս-Արատսկի հրապ., սեփ. տ.)

կը կայանայ

Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ՆԻՍՏԸ

Որտեղ ընկերութեան անդամ ԳԱՐԵԳԻՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆԸ կանի բանախօսութիւն

„ՀԱՅ ԱՇՈՒՂՆԵՐ“.

Ծրագիրը.—Ա. Մաս. Աշուղը պատմական շրջաններում. ա) օտար ազգերի մէջ, բ) հայոց մէջ: Աշուղների նշանակութիւնը. ա) աշուղը երգիչ, երաժիշտ, գրող. բ) աշուղը հասարակական գործիչ: Բ. Մաս. Աշուղական արուեստ. ա) երգերի տաղաչափութիւնը և ձևերը. բ) եղանակները և երաժիշտ. գործիքները: Աշուղի կեանքը, անհատական և հասարակական:

Մանրամասն ծրագիրը կը բաժանվի նիստի օրը:

Բանախօսութեան միջոցին երգերը և եղանակները կը նուագեն ու կերգեն աշուղներ՝ աշուխ Ջամալի ղեկավարութեամբ: Պարեղանակների և պարսկական եղանակների համար Ալեքսանդրօպօլից հրաւիրված է յայտնի Թառ ածող Գրիգորը իր խմբով:

Սկիզբն է $7^1/_2$ ժամին երեկոյեան

Տեղերի գները. I կարգ 1 ր. 50 կ., II—V կարգ 1 ր., VI—X կարգ 50 կ., մնացած կարգերը դպրոցականների համար 30 կոպ.:

Մուտքը յատկացված է աշուղ Ջիւանու երգերի հրատարակութեան ֆօնդին:

Տոմսակները վաճառվում են եղբ. Սուղանաջեանների երաժ. մագազինում և «Գուտենբերգ» գրավաճառանոցում. Նիստի օրը Բարեգ. Ընկ. գրասենեակում:

(կ. հ.) (առ.) 280. 2—1

Տօների պատճառով

„Խարարալայի“

Հերթական № 14-ը փոխանակ ամսիս 4-ին, շաբաթ օրը հրատարակվելու՝ լոյս կը տեսնի երկուշաբթի, ապրիլի 6-ին:

(առ.) 287. 1—1

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁՈՒՀԻ

Ա. Գ. ՄԱՁԷՐ

Елизаветинская ул., д. № 55.

(առ.) 281. 1—1

Զուբալօվի ժողովրդական տանը

ԲԱՑՎԱԾ Է

Կովկասեան Նկարիչների Փոխադարձ Օգնութեան Ընկերութեան

Պատկերների

Ցուցահանդէս

Բաց է ամէն օր առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան ժամը 6-ը:

Մուտքը 20 կոպ.:

ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ Կ. ՊՕԼՍՈՒՄ

II

Կ. Պօլիսը միշտ գտնվել է եւրոպական պետութիւնների ազդեցութեան տակ: Եւ յայտնի են շրջաններ, երբ նա եղել անգլիական, ֆրանսիական, ռուսական, աւստրիական համակրութիւնների և թելադրութիւնների ազդեցութեան տակ:

Վերջին երկու տասնամեակներում շատ ուժեղացաւ գերմանական ազդեցութիւնը: Գերմանիան այնքան կարողացաւ գրաւել Թիւրքիայի արքունիքի և քաղաքագէտների համակրութիւնը, որ նոյնիսկ համոզում էր գոյացել քաղաքական աշխարհում, թէ Թիւրքիայի և Գերմանիայի դաշնակցութեան մէջ գոյութիւն ունի գաղտնի համաձայնութիւն, որը պէտք է հանդէս գայ ճգնաժամի օրերում, երբ Եւրոպան բռնկված կը լինի պատերազմական հրդեհով:

Գերմանական ազդեցութեան ուժե-

ղանալը սարսափելի հարուած էր անգլիական գերիշխող ազդեցութեան համար, որ երկար ժամանակներ տիրում էր Բոսֆորի ափերում։ Անգլիական քաղաքագիտական շրջանները չէին ցանկանում հաշտվել առաջ եկած նոր դրութեան հետ, բայց միևնոյն ժամանակ անգլիական հասարակական կարծիքը այլևս չէր կարողանում հանգիստ աչքով նայել այն բռնակալական ռէժիմի սանձարձակութիւններին, որոնք դարձրել էին օսմանեան պետութիւնը մի մեծ բանտ և նրա ժողովուրդների կեանքը՝ մի դժոխք։ Եւ Անգլիան սկսեց պահանջներ պահանջների ետևից, որոնք վերաբերում էին օսմանեան պետութեան զանազան մասերի բարեկարգութեանը։ Այդ պահանջները թէև սաստիկ վրդովում էին Բ. Դրանը, բայց նա, յենված Գերմանիայի վրա և հմուտ լինելով քաղաքագիտական խաղերին, կարողանում էր յետ կասեցնել թէ Անգլիայի և թէ ուրիշ պետութիւնների պահանջները։ Եւ անշուշտ՝ նրան օգնում էին պետութիւնների. միջև եղած անհամաձայնութիւնները և փոխադարձ անվստահութեան ու մրցման արտայայտութիւնները։

Վերջապէս հասաւ մի օր, երբ երկու մրցող և դէպի միմեանց անվստահ վերաբերվող պետութիւններ — Անգլիան և Ռուսաստանը — համաձայնութիւն կայացրին միմեանց մէջ, որը հանդիսաւոր կերպով յայտարարեցին Ռեվելում։ Եւ այդ երկու պետութիւնները, ունենալով նաև Ֆրանսիայի աջակցութեան համաձայնութիւնը, պէտք է դրական և ներգործական քայլեր անէին Թիւրքիայում։

Այն ժամանակ յանկարծ տեղի ունեցաւ թիւրքական սահմանադրութեան հրատարակումը, որը փոխեց ոչ միայն Թիւրքիայի ներքին կեանքը, այլ և արտաքին քաղաքականութեան արտայայտութիւնը։ Գերմանիան թիւրքական ազատագրական տարրերի գործունէութեան մէջ նկատեց մեծ շահ իր քաղաքականութեան համար և լաւ ըմբռնեց, որ օսմանեան սահմանադրութեան հրատարակումով յետ էին մղվում Անգլիայի և Ռուսաստանի ռեվելեան տեսակցութեան և համաձայնութեան որոշումները։

Գերմանիան գոհ էր իրերի վիճակից և պատրաստ էր բարեկամական թելադրութիւններ անելու սուլթանին ի նպաստ նոր սահմանադրական կարգի։

Գոհ էին արդեօք անգլիական քաղաքական շրջանները միջազգային այդ խաղից՝ դժուար է ասել, բայց Անգլիայի հասարակական կարծիքը միանգամից փոխվեց Թիւրքիայի օգտին և արտայայտվեց այնքան ուժեղ և ընդարձակ կերպով, որ Կ. Պոլսի գործողները նկատեցին անգլիական հասարակութեան մէջ իրանց ամենաջերմ բարեկամին։

Կ. Պոլսում անգլիական ազդեցութիւնը ուժեղացաւ բարոյապէս, և օսմանեան մայրաքաղաքի ազգաբնակութիւնը շատ համակրական ցոյցեր սարքեց Անգլիայի և անգլիացիների հասցէին։ Անգլիական նորոգված ազդեցութեան ուժեղանալը պսակվեց անգլիասէր Քեամիլ փաշայի մեծ վէզիր նշանակվելով։

Բայց այստեղ իսկ սկսվեցին մի շարք խուլ ինտրիգներ և դաւադրական գործողութիւններ, որոնց իսկական բնաւորութիւնը առայժմ դժուար է լուսաբանել ամեն պարզութեամբ և որտեղ ներքին օսմանեան խլրտումների հետ միասին սկսեցին ուժեղ կերպով գործել արտաքին ազդեցութիւններ։ Հանգամանքներն այնպէս դասաւորվեցին, որ Քեամիլ փաշան ստիպված եղաւ հրաժարական տալ, բայց այդ օրվանից իսկ մի մեծ վէհ բացվեց օսմանեան գիտակից գործողների խմբերի մէջ և զգացվեց, որ մի վիրաւորանք է հասցված անգլիական համակրութիւններին։

Նորից յաղթեց գերմանական ազդեցութիւնը, բայց, ինչպէս ցոյց են տալիս այսօրվայ դէպքերը, գերմանական յաղթանակները հանգստութիւն չը բերին օսմանների երկրին։

Ա. Քալանթար

ՅՈՒԶՄՈՒՆՔՆԵՐԸ ԹԻՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

Կ. Պոլիս, 3 ապրիլի

Քաղաքում հանգիստ է։ Սելամլըքի ժամանակ ահագին ամբոխը բուռն կերպով ողջունում էր սուլթանին։ Զօրքերին հրամայում էին նոր նշանակված օֆիցէրները զինւորներից։

Հրաման է տրված՝ հենց որ երևայ յայտնի Էնվէր-բէյը, Բեռլինի զինւորական գործակալը, բռնել նրան և յանձնել զինւորական դատարանին։

Դարդանէլը գտնվում է երիտասարդ թիւրքերի ձեռքում, Ադրիանուպոլիսը, ընդհակառակն, նոր կաբինէտի կողմն է։

Զմիւռնիայից հաղորդում են, որ զօրքերը պատրաստվում են մայրաքաղաք մտնել։ Սուլթանի իրադէով վերջին զօրակոչի երիտասարդ զինւորներն արձակվում են իրանց տները։

Մեծ վէզիրը յայտնեց ռուսաց դեսպանին, որ սահմանադրութեան պահպանութիւնը ապահովված է։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 3 ապրիլի

Ծովային նոր մինիստրին նաւաստիները թոյլ չը տուին մինիստրութիւն մտնել։ Մինիստրը հրաժարական տուեց։ Ոստիկանութեան մինիստրին ոստիկանները յայտնեցին, որ նա հրաժարական տայ։ Նա այդ պահանջը կատարեց։

Լրագիրները հաղորդում են, որ պալատը խօջաներին բաժանել է 10,000 թիւրքական ֆունտ։

«Ասադիւ» յածանաւի հրամանատար Թէվֆիկը, որ երբ ապրիլի լոյս 1-ի գիշերը հրամայել էր կրակել Ըլդըզի վրա, նաւաստիները կապեցին և տարան պալատ, ուր, լուրերին նայած, գլխատել են։

Մինիստրութիւնը արտասահմանեան դիպլօմատիական ներկայացուցիչներին ուղարկեց մի նօտա հաւաստիացումով, որ կարգ ու կանոնը վերահաստատված է։

Սալոնիկի քաղաքագլուխը հեռագրով բողոք յայտնեց յեղաշրջման դէմ։

Սէրէսից, Սալոնիկից, Մօնաստիրից հաղորդում են, որ սոսկալի յուզված դրութիւն է տիրում։ Օֆիցէրները զօրքերը ապստամբութեան են պատրաստում։ Վարձով հաւաքվում են կամաւորներ։

Կ. Պոլսի լրագիրները լի են միանալու յորդորանքներով։ Ահրարները և հոգևորականութեան լիբերալ մասը վախեցած են յեղաշրջման չափերից։ Երկիւղ են կրում լիակատար ռէակցիայից։ Մահմեդական ասօցիացիան, որ գործնականապէս դրութեան տէրն է, լրագիրներում մի կոչ է տպել, ուղղված պատգամաւորներին, յորդորելով նրանց չը հրաժարվել, վկայելով բոլորին, բացի փախչողներից, որ ուլէմները հաւատարիմ են սահմանադրութեանը, որոնք չեն մոռացել հին ռէժիմի սարսափները, երբ այրվում էին իսլամի սուրբ գրքերը, և պատրաստ են պահել սահմանադրութիւնը իրանց կեանքի գնով։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 3 ապրիլի

Պետական խորհրդի նոր նշանակված նախագահ Զիւնի-փաշան հրաժարական տուեց հիւանդութեան պատճառով։ Օֆիցէրները, նաև շատ երիտասարդ-թիւրք պաշտօնեաներ ծառայութեան չեկան։ Զինւորական մինիստրը կանչեց զանազան գնդերի ունտէր-օֆիցէրներին և զինւորներին և առաջարկեց նրանց տարբերութիւն չը դնել զինւորներից օֆիցէրներ դարձածների և զինւորական դպրոցներն աւարտածների միջև։ Ապա նա յորդորեց նրանց կարգապահութիւն ունենալ. խոստացաւ, որ վատ վարմունքի մէջ բռնված օֆիցէրները կարձակվեն պաշտօններից։

Կառավարական լրագիրը վճռականապէս հերքում է այն տեղեկութիւնը, թէ Կ. Պոլիս զօրքեր են կանչված ուրիշ զինւորական վիճակներից։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 3 ապրիլի

Սալոնիկից հաղորդում են. «Այստեղ Կ. Պոլսի դէպքերի առիթով երէկվանից ադմկալի ժողովներ են տեղի ունենում զինւորական և երիտասարդ-թիւրքերի ժողովարաններում։ Նկատի առնելով որ երրորդ զօրաբանակը շուտով Պոլիս է մեկնելու, ձեռնարկված է մօբիլիզացիայի։

«Երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտը մի կոչ է հրատարակել, որով բոլորին առաջարկում է միանալ զօրքերի հետ։ Ժողովրդի ահագին հոսանքը, գլխաւորապէս մահմեդականներից, կանգնած է զինւորական հրապարակի վրա։ Քաղաքը պաշտպանում են ուժեղացված զինւորական պահակախմբերը։ Շուկան փակ է։

«Մօնաստիրից հաղորդում են, որ այնտեղ ժողովել են բոլոր ռէդիֆներին։ Ժողովում են բոլոր ազգութիւններից կամաւորներ։ Մայօր Նիազիբէյը մեկնել է Օխրանա և Ռեսնա իր կողմնակիցների հետ բանակցելու համար»։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 3 ապրիլի

Պատգամաւորների պալատ։ Կարդացվում է հետևեալ թուղթը.

«Ժողովրդի որդիքը — զինւորները դիմեցին մեզ զանազան գանգատներով, ինչպէս վերջին ժամանակներս ուրիշ շատերը նոյն տեսակ գանգատներ էին ուղղել։ Նրանք խնդրեցին խստագոյնս գործադրել շարիաթը, պահել սահմանադրութիւնը, փոխել կաբինէտի կազմը։ Ներկայացուցիչների պալատը անվստահութիւն յայտնեց կաբինէտին, որ յետոյ հրաժարական տուեց, և ամնիստիա մշակեց զինւորների համար։ Այժմ, հաստատ մտադրվելով շարունակել իր կարևոր աշխատանքները սահմանադրութեան և շարիաթի համաձայն, պալատն առաջարկում է ժողովրդին հանգստութիւնն և կարգ ու կանոնը պահպանել»։

Թուղթն ընդունվեց միաձայն, առանց վիճաբանութիւնների։ Լուսաւորութեան մինիստրը կաբինէտի անունից խնդրում է վստահութիւն յայտնել դժուարին խնդրում. սահմանադրութիւնը կը մնայ կայուն և անխախտ (ծափահարութիւն)։ Յոյնական պատգամաւորները յարգեցին արդարադատութեան մինիստրի և պատգամաւոր Արսլանի յիշատակը։

Այնուհետև պալատը դիմում է նախագահի ընտրութեանը։ Պալատը վճռեց ընտրութիւնը յետաձգել, որովհետև ձայները բաժանվեցին երեք թեկնածուների առիթով, որոնցից ոչ ոք մեծամասնութիւն չը ստացաւ։

Առաջինը գալիս է մօլլա Մուստաֆա-Աղին, երիտասարդ-թիւրքերի կօմիտէտի նախկին կողմնակիցներից մինը, վերջինը գալիս է Իզմայիլ-բէյը։

Նիստը փակելուց առաջ կարդացվում է Եանինից վալիի, դատարանի նախագահի, զօրամասերի հրամանատարների, մօլլաների, միտրօպոլիտների, ռաբբիների և ցեղերի պարագլուխների ստորագրած հեռագիրը, որոնք վիլայէթի կողմից բողոքում են տեղիս դէպքերի դէմ, պահանջում են փոխել նոր կաբինէտը, որ սպառնում է ազատութեան, հակառակ դէպքում բռնակալում են զէնքը ձեռքին մայրաքաղաք մտնել։ Պարլամենտը որոշեց հեռագրել, որ կաբինէտը վայելում է իր վստահութիւնը, սահմանադրութեանը ոչ մի բան չէ սպառնում։

Կարդացվեց նաև ներքին գործերի մինիստրի հաղորդագրութիւնը Ահմէդ-Ռիզայի հրաժարականի մասին, որ ընդունվեց լռութեամբ։ Նախագահի թեկնածուների համար տուած թերթիկները համարելու ժամանակ, զեկուցվեց կաբինէտի առաջարկութիւնը անմիջապէս քուէարկել ժամանակաւոր բիւջէի 2/12 մասը։ Հարցը յետաձգվեց շաբաթ օրվան։

Որոշվեց ամբողջ կազմով մասնակցել մինիստրի մարմնի անդափոխութեանը դէպի նաւ՝ Բէյրութ ուղարկելու համար։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 3 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Երէկվանից սկսված հրացանաձգութիւնը ի նշան ուրախութեան Ըլդըզի առաջ դադարեց զինւորական մինիստրի և նոր զօրահրամանատարի եռանդուն յորդորումների շնորհիւ։ Զօրաբանակի հրամանատարի տունը շրջապատած զինւորները հեռացան միայն սուլթանի հրամանից յետոյ. սուլթանը միևնոյն ժամանակ ողջունել էր նրանց»։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 3 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Պատգամաւորների պալատում ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը յայտնեց, որ սահմանադրութիւնը կը մնայ և ոչ մի բան չի հարկադրի փոխել նրան։

«Ժամը 6 ին, ապրիլի 2-ին, նաւաստիները և զինւորները իրանց գրաւած կառքերով դիմեցին Ըլդըզ-Քեօշկ բողոքելու նոր նշանակված ծովային մինիստրի դէմ։ Այս հանգամանքը կրկին անհանգստութիւն առաջ բերեց քաղաքի մի քանի մասերում։

«Զինւորական նախկին մինիստր Ալի-Ռիզան, զօրաբանակի հրամանատար Մուխտար-փաշան և միւս բարձրաստիճան և ստորին օֆիցէրները, որոնք երիտասարդ-թիւրքեր են համարվում, թաքնվում են։ Առ այժմ մեկնել են քիչ երիտասարդ-թիւրքեր, որոնք յոյս ունեն, որ հանգամանքները փոխվեն կամ հաշտութիւն կայանայ։

«Կայացաւ ուլէմների դաշնակցութեան բազմամարդ նիստը։ Ուլէմների նշանակութիւնը և ազդեցութիւնը շարունակ ուժեղանում է։

«Լրագիրները արտակարգ յաւելուածներով հաղորդում են, որ զինւորական նախկին մինիստր Նազիմ փաշան նշանակվել է Պոլսի զօրաբանակի հրամանատար, Մէհմուդ փաշան — Ըլդըզ-Քեօշկի երկրորդ զօրաբանակի հրամանատար»։

Սալոնիկից հեռագրում են. «Զէնքի կոչվեցին երրորդ զօրաբանակի քսան բատալիօնները։ Սալոնիկ-Պոլիս երկաթուղային ընկերութեանը պատուիրված է պատրաստ պահել բոլոր եղած վագօնները՝ զօրքերը մայրաքաղաք տեղափոխելու դէպքում։

«Տեղի ունեցաւ մի հսկայական միտինգ։ Քաղաքում բոլոր խանութները փակ են։ Ամենուրեք ցանկութիւններ են լսվում ապահովել սահմանադրութեան վիճակը»։

Սօֆիայից հեռագրում են. «Հարաւային Բուլղարիա են գալիս բազմաթիւ փախստական երիտասարդ թիւրքեր։ Հաղորդում են նաև, որ Սօֆիա են եկել մի քանի երիտասարդ թիւրք օֆիցէրներ»։ (Հ. Գ.)

—

Լօնդօն, 3 ապրիլի

Ռէյտէրին հեռագրում են Սալոնիկից. «Քաղաքում հանգիստ է, սակայն երիտասարդ թիւրքերի կօմիտէտը հրաժարվում է ճանաչել նոր կաբինէտին և պատրաստվում է եռանդուն կերպով դիմադրելու։

«Բազմամարդ հասարակական ժողովը հաւանութիւն տուեց կօմիտէտի գործելակերպին»։ (Հ. Գ.)

—

Լօնդօն, 3 ապրիլի

Ռէյտէրին հաղորդում են Սալոնիկից. «Անցեալ գիշեր մի բատալիօն երկաթուղով գնաց Կ. Պոլիս, միւսը գնալու է այսօր. Մնացածները պատրաստվում են մեկնելու»։ (Հ. Գ.)

—

Մէրսին, 3 ապրիլի

Ադանայից հաղորդում են. «Քաղաքը երրորդ օրն է կրակի մէջն է։ Փողոցներում կոտորած է։ Ապստամբները կրակ բացին Ադանա-Մէրսին երկաթուղագծով անցնող գնացքի վրա։ Գերմանական գաղութի ներկայացուցիչները, Բաղդադի երկաթուղագծի ինժեներները, բամբակագործութեան մանուֆակտուրայի վարչութիւնը հեռագրով պաշտպանութիւն խնդրեցին գերմանական դեսպանից։ Մեծ վէզիրը գերմանական դեսպանի առաջադրութեան համաձայն կարգադրեց հեռագրով ձեռք առնել պաշտպանողական միջոցներ»։ (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Վիէննա, 3 ապրիլի

Սերբիական կառավարութիւնը յայտնեց, որ ինքը հրաժարվում է 1901 թ. յունվարի 2-ից Աւստրօ-Ունգարիայի հետ կապած պայմանագրից նաւագնացութեան, հիւպատոսարանների, ժառանգական գործերի, խնամակալութեան, դատական պաշտպանութեան, յանցաւորներին յանձնելու վերաբերութեամբ։ Սերբիայի կառավարութիւնը այնուամենայնիւ յայտնեց իր պատրաստակամութեան մասին՝ բանակցութիւններ սկսել այդ հարցի առիթով։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգից հեռագրում են, որ «Новое Время» լրագիրը Կ. Պոլսի դէպքերի մէջ տեսնում է մի ինտրիգ, որ յարատևութեամբ առաջ է տարվում Բալկաններում։ Լրագիրն ենթադրում է, որ Աւստրիան կը կը գրաւէ Սալոնիկը, իսկ Բուլղարիան՝ Կ. Պոլիսը, և հակառակ է խօսում Ռուսաստանի և Անգլիայի միաբան գործողութիւնների մասին յօգուտ սահմանադրութեան, պարսկական սխալը կրկնելուց խուսափելու համար։

—

Կ. Պոլսից հեռագրում են, թէ լուրեր են պտտում, որ անգլիական նաւատորմին հրամայված է մտնել Բոսֆորի ջրերին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Թէհրան, 3 ապրիլի

Աստարաբադը գրաւելու մասին տեղեկացնում են լրացուցիչ կերպով՝ Թիւրքմէնները, կուով Մամէդ-Աբադ, Ջահար-Աբադ, Ջալի-Աբադ, Օվզինօ և միւս գիւղերը վերցնելուց յետոյ, 5,000 հոգով շրջապատեցին Աստարաբադը։ Գիւղերի ազգաբնակութիւնը ապաստանեց քաղաքում։ Կանայք և երեխաները թագնվեցին ռուսաց հիւպատոսարանում։ Հոգևորականութիւնը հիւպատոսից պաշտպանութիւն խնդրեց, յայտարարեց, որ մէջլիս չէ կամենում, կը հնազանդվի շահին։

Յեղափոխականների գրաւած շինութիւնը հրացանազարկի ենթարկվեց։ Նրա մէջ գտնվող Պանովը մի խումբ կովկասեցի յեղափոխականների հետ փախաւ։ Ինն յեղափոխականներ ապաստարան գտան հիւպատոսարանում, զէնքերը յանձնելով հիւպատոսարանի կողմից բանակցութեան համար ուղարկված Միրզային։ Թիւրքմէնները յայտնեցին, որ Աստրաբադի վրա գնացին շահի կարգադրութեամբ և կը հեռանան միմիայն նրա թոյլտւութեամբ. իրանց համարում են Ռուսաստանի բարեկամներ, հիւպատոսարանը թող չը վախենայ իրանցից։ Միաժամանակ նրանք խնդրեցին լիազօրներ ուղարկել քաղաքի ազգաբնակութեան կողմից՝ բանակցութիւններ վարելու համար։ Վերջինս սակայն, չը նայած հիւպատոսարանի խորհուրդներին, ոչինչ չէ ձեռնարկում։ Դրութիւնը կրիտիքական է։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 3 ապրիլի

Վախենալով անջումանականների բռնութիւններից, պարսկական մաջստատն կառավարիչը իր օգնականի հետ ապաստանեց ռուսաց հիւպատոսարանում։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 20 մարտի

Այսօրվան նորութիւնը՝ ամերիկական միսիօներական դպրոցների ամերիկացի ուսուցչի՝ իր պաշտօնը թողնելը և պարսիկ սահմանադրական կամաւորների շարքում զինւորագրվելն է։ Պ. Բասկվիլը, վերցնելով իր իրերը, փոխադրվեց Սաթթար խանի թաղը պարսիկների մէջ. ամերիկացոց հիւպատոսը գնաց համոզելու ամերիկացի-կամաւորին, որ թողնէ իր մտադրութիւնը, բայց ձեռնունայն դարձաւ։

Անգլիական մի քանի թերթերի թղթակից մի անգլիացի էլ պարսիկ սահմանադրականների շարքումն է գտնվում։

Մաշէ-Մէյդանի զինւորական մարզանքները կառավարվում են վերոգրեալ ամերիկացու և անգլիացու ղեկավարութեամբ։

21 մարտի

Այսօր, առաւօտեան, հայոց Ղալա թաղի կենտրոնում սպանվեց Մարիամ անունով մի հայուհի, որը յայտնի էր իր անբարոյականութեամբ։ Այս երկրորդ դէպքն է, որ պատահում է հայոց թաղում (առաջինը Թագուհի անունով, որ սպանվեց 15—20 օր առաջ)։ Սպանողները անյայտ են։ Հայոց առաջնորդը խիստ բողոք ուղարկեց անջումանին. դէպքը յուզեց հայերին։ Այսպիսի բարբարոս վարմունք՝ թէկուզ դէպի անբարոյական մի կին, խիստ դատապարտելի է։ Եթէ արդարացնել պոռնիկների սպանութիւնը, այն ժամանակ այր մարդիկ չէին մնալ աշխարհիս երեսին...

Աւելի ցաւալին այն էր, որ, ինչպէս ասում են, մի հայ երիտասարդ մտադիր էր այդ դժբաղդին փրկելու համար ամուսնանալ նրա հետ, բայց բարի նպատակը արիւնահեղ վախճանով պսակվեց։

22 մարտի

Այսօր երէկվայ սպանված Մարիամի փաստը թաղումն էր։ Թաղման ծախքը յանձն էր առել յիշածս երիտասարդը, որը ազնիւ ձգտում էր ունեցել փրկելու հասարակական վարք ու բարքի և անողոք կարգերի այդ տարաբաղդ վիժածին, բայց և որը չը հասաւ իր նպատակին։ Այսուհանդերձ այսօրվայ թաղումը շատ, շատ բան էր ժամմնում մեր ականջներին և «բարոյական» անբարոյական հասկացողութեան էր կարծես ձաղկվում մեր երևակայութեան առաջ...

Քաղաքիս արևելեան կողմում ժամը 2-ից սկսած երկուստեք թնդանօթաձգութիւնը ապարդիւն շարունակվեց մինչև արևամուտ։

23 մարտի

Երէկվայ թնդանօթաձգութեան մասին խօսողները և ականատեսները պատմում են, որ կառավարութեան թնդանօթները բաւական ուժեղ և նորատեսակ լինելով՝ քաղաքի շատ տներին վնասել են։

Ռուսական հիւպատոսարանի նոր կառավարիչ պ. Միլլերը զբաղված է շնորհաւորական այցելութիւններ ընդունելով. այսօր ժամը 11-ին ներկայացան ռուսահպատակ հայերը։ Ի պատասխան հայերի տուած խնդրագրի, որով հիւպատոսարանի ուշադրութիւնն էին դարձնում ապագայ արհաւիրքների վրա, երբ ճակատագրական ընդհարում տեղի կունենայ երկու կողմերի միջև, հիւպատոսը ասաց, որ միակ միջոց՝ մնում է ապաստանել հիւպատոսարաններում թէ ռուսաց և թէ օտար պետութիւնների, որոնց հետ ինքը՝ հիւպատոսը համաձայնութեան է եկել։ Ցանկացողներին առաջարկել է թանգագին իրեր պահ տալ ռուսաց բանկին և այլն և այլն. առ հասարակ հիւպատոսի խօսակցութիւնից պարզվում է, որ դրութիւնը խիստ լուրջ է. նամանաւանդ ներկայ պայմաններում, երբ ռուս կառավարութեան առաջ ծառացել է Բօսնիայի և Հերցէգովինայի խնդիրը, որը մեծ արգելք է ծառայում ռուս կառավարութեան համար Պարսկաստանի մասին լուրջ մտածել։ Հիւպատոսը մի ծանուցագրով յայտնել էր անջումանին՝ հիւպատոս պ. Պոխիտօնօվի արձակուրդով բացակայելու և իր առ ժամանակեայ տեղապահութեան մասին։

Հիւպատոսի այս յայտարարութիւնը, որը շարժումների սկզբից ի վեր առաջինն էր անջումանի հետ, խիստ լաւ տպաւորութիւն էր թողել անջումանի անդամների վրա և անջումանի կողմից երկու անդամներ շնորհաւորութեան եկան հիւպատոսին, որը փոխարինեց երկրորդ օրը։ Նորեկ հիւպատոսի այս վարմունքը, կարծեք, նշան է բոլորովին այլ քաղաքականութեան։

Հայոց առաջնորդն էլ հարկ եղած այցելութիւններն ու դիմումներն անում է հիւպատոսներին՝ առ հասարակ իր հօտի անվրդովութիւնը ապահովելու համար։

Հիւպատոսները խոստովանում են, որ վտանգի ժամանակ բացի հիւպատոսարանները տրամադրելի դարձնելուց ապաստանողների առաջ՝ անկարող են այլ խոստումներ անել, որովհետև իրանց կառավարութիւններից հրահանգներ չը կան։

24 մարտի

Այսօր հացի պատճառով ընդհարում տեղի ունեցաւ տեղացի և կովկասցի կոչվող թուրք կամաւորների միջև։ Կովկասցիներից մէկը սպանվեց, մէկն էլ ծանր վիրաւորվեց։ Սպանող տեղացին ապաստանեց անջումա-

նում, որի վրա յարձակւում գործեցին կովկասցիները. երկու կողմի կրակը դադարեց, երբ վրա հասաւ Սաթթար-խանը, որը տարաւ իր հետ սպանող Ասադ-աղային։

Պայթուցիկ նիւթերի գործարանում՝ նիւթերի բռնկումից պայթում առաջ եկաւ, որից սպանվեց մի արհեստաւոր։ Առաջացած հրդեհը բարեբաղդաբար հնար եղաւ շուտ հանգցնել, այլապէս վնասը և վնասը խիստ մեծ կը լինէր։

25 մարտի

Երէկվայ յեղափոխականների մէջ տեղի ունեցած միջադէպը, որը երկիւղի մէջ գցեց քաղաքացիներին, կարծեք Սաթթար խանի շնորհիւ վերացված է համարվում։ Դրսի պաշարումը ստիպում է նման դէպքերը խաղաղ եղանակով լուծել։ Ցամաո լուրեր են պտտում, որ Սալմաստից շարժվող Փիշնամազի բանակը հասել է Դիզա Խալիլ գիւղը—40 վերստի վրա։

26 մարտի

Փիշնամազի բանակը, որը գալիս է պաշարվածներիս օգնութեան, բաղկացած է, ինչպէս ասում են, քիւրդերից, երիտասարդ թիւրքերից, ասորի-ջիլոներից, հայերից և պարսիկներից։ Քաղաքի ազգաբնակութիւնը սրտատրոփ սպասում է այն երջանիկ վայրկեանին, երբ Փիշնամազի բանակը, գուցէ, հնարաւորութիւն կունենայ տապալելու պաշարման պատնէշը որևէ կողմից և փրկելու հացազուրկ քաղաքը սպառնացող աղէտից։

Այսօր քաղաքը հեծում է կենսական մթերքների չգոյութեան պատճառով. սովածութիւնից մահացողներ կան. կէս գիշերին՝ ժամը 12-ից մարդիկ խռնվում են փուռերի առաջ, որպէսզի հնարաւոր լինի մի կտոր հաց առնել կամ ձեռնունայն դառնալ. հացի պակասութիւնը առիթ է ծառայում արտունջների, տարաձայնութիւնների և նոյնիսկ սպանութիւնների. այս բոլորով հանդերձ դեռ դիմադրում է քաղաքը՝ սպասելով դրսեցիների օգնութեան. եթէ ուշանայ այդ օգնութիւնը, մի օր գուցէ հացի առաջ, անողոք որկորի պահանջների դիմաց այլևս հնար չունենայ հերոս քաղաքը կանգնած մնալ...

27 մարտի

Ասում են, որ Էյն-ուդ-Դովլէի բանակը նոր ուժեր են եկել։

Կրօնաւոր Սիկաթ-Իսլամը շահին կրկին տուած իր հեռագրի պատասխանը գիշերս ստացաւ. բովանդակութիւնը դեռ անյայտ է։

Ենթադրվում է, որ, եթէ քաղաքը ընկճվելու լինի, որոշ թաղեր կը մնան աննկուն. կարող է շարունակվել այն թաղային կռիւը, որը տեղի ունէր անցեալ ամառ կառավարութեան և Սաթթար խանի ու Բաղր խանի միջև քաղաքի շրջապատում։

28 մարտի

Սիկաթ-Իսլամը երկրորդ անգամ հեռագրած լինելով շահին քաղաքի դրութեան և երկրի կործանման մասին, հեռագրական ունկնդրութիւն էր խնդրել Էյն-ուդ-Դովլէի ներկայութեամբ։ Անցեալ գիշեր շահից ստացվեց այդ հեռագրի պատասխանը, որի բովանդակութիւնը խիստ մեղմ տպաւորութիւն է թողնում. շահը համաձայն է, որ Սիկաթ-Իսլամը, քաղաքի կողմից ընտրված մի քանի լիազօրների հետ, գնայ Վասմինջ Էյն-ուդ-Դովլէի բանակը. այնտեղից հեռագրով խօսեն շահի հետ երկրի դրութեան մասին. շահը յոյս է յայտնում, որ այդ բանակցութիւնը երկրի կարգը վերականգնելու համար նպաստաւոր հետևանք կարող է ունենալ։ Ասում են, որ այսօր 4—5 լիազօրներ Սիկաթ-Իսլամի հետ պիտի գնան բանակ։ Երէկ տեսանք Էյն-ուդ-Դովլէի՝ ռուսաց հիւպատոսին գրած նամակի պատճէնը, որով յայտնում է, որ խիստ պատուէր է տրված կառավարական զօրքին քաղաքը գրաւելիս խաղաղ և անմեղ ազգաբնակութեան հետ գործ չունենալ, հայոց թաղերի մասին էլ խիստ կարգադրութիւն է արված, որ հեռու մնան խռովարարների հետ յարաբերութիւն ունենալուց և այլն և այլն։ Հետաքրքրական է իմանալ, թէ քաղաք մտնող բաշիբօզուկները ինչքան կարողութիւն կունենան զատելու անմեղը՝ մեղաւորից կամ թացը չորից. նոյնիսկ ինչ շահ նրանց խորութիւններ գնելու...

Ամբողջ քաղաքի գիտակից ազգաբնակութեան ցանկութիւնն է, որ կառավարութիւնը քաղաք չը մտնի, որովհետև ամենքը հաւատացած են, որ անպայման սարսափելի կը լինի կիսավայրենի զօրքի քաղաք մտնելը։

Շաքարի թանգանալու առաջն առնելու համար անջումանը քանի օր է հրամայել է, որ 5 ղրան 12 շահուց աւել չը ծախվի։ Նաւթը համեմատաբար էժան է՝ 2 ղրան 10 շահի. լաւաշ հաց, եթէ ճարվի, 5 ղրան 10 շահի լիտրը։ Սովածութիւնը հետզհետէ աւելի լայն ծաւալ է ստանում։ Պաշարումը կատարեալ է։ Պօստի երթևեկութիւնը բոլորովին դադարել է։ Փետրվարի 1-ից մինչև մարտի 9-ի օրագիրս խմբագրութեանդ չեմ կարծում հասած լինի, Րահիմ խանի գրաւած ու ոչնչացրած պօստերի պատճառով։ Անուղղակի միջոցով իմ ներկայ տողերս մարտի 10-ից սկսած՝ ուղարկում եմ խմբագրութեանդ.—չը գիտեմ կը հասնեն թէ ոչ։

«Մշակի» 30-դ համարից դէսը ստացած չենք։

Իբօ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

Այսօր, կիրակի, վերջանում են Տնայնագործական Համագումարի պարապմունքները։

Առաւօտեան ժամը $10^{1}/_{2}$-ին, մինչև համագումարի հերթական պարապմունքների սկսվելը, Ա. Քալանթար ցոյց կը տայ հետաքրքրվողներին սերգատ մեքենաները՝ Կնուզմէնի, Միլոտի, Տօրուլեարի և ուրիշների։

Դահլիճներից մէկում կը գործէ ջուլհակութեան տորքը, պատրաստելով սրբիչներ։ Այդ տորքը պատրաստել է ղարաքիլիսեցի վարպետ Կ. Ղամբարեանցը, մտցնելով կատարելագործութիւն։ Նոյն տեղում հանդէս է դրված և Մնացական Բոկաղեանցի շինած մոդելը կատարելագործված տորքի։

Նիստը սկսվելուց զեկուցումներ կը կարդան Յ. Փիրալեան՝ «Կօօպերացիաների մասին տնայնագործութեան մէջ», Րօձևվիչ և Բեգպալի՝ «Տնայնագործական մթերք հայթայթելու խնդրի մասին», Գ. Լևոնեան՝ «Ոճի և ներկերի մասին», Ս. Փափազեան՝ կատարելագործութիւնների մասին։

Եթէ զեկուցումների ընթերցանութիւնը և քննութիւնը չը վերջանայ առաւօտեան նիստում, կը կայացվի նիստ երեկոյեան։

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Էջմիածին, 26 մարտի

Ամսիս 21-ին վանքի փոխանորդ Կ. Մելիք-Շահնազարեանը սինօդից հետևեալ բովանդակութեամբ մի հրաման է ստացել. «Լսելով սինօդի անդամ՝ Մատթէոս վարդապետի զեկուցումը, որով ապացուցվում է ձեր գործունէութեան անշահաւէտութիւնը և դրամների անկանոն վարումը, սինօդը ժամանակաւորապէս դադարեցնելով ձեզ պաշտօնավարութիւնից՝ առաջադրում է յանձնել վանական կառավարութեան, Մատթէոս վարդապետի ներկայութեամբ, ագարակի բոլոր գոյքը և անասնեղէնը, աւելացնելով որ դրամական հաշիւների մասին առանձին զեկուցում կը լինի, ձեզնից բացատրութիւն կը պահանջվի և ըստ այնմ էլ տնօրէնութիւն կանվի»։ Պ. Մելիք-Շահնազարեանը խնդրում յանձնում է ագարակի գոյքը և անասնեղէնը վանական կառավարութեանը և գրաւոր բողոքում է սինօդին, որ առանց հաշիւները քննելու և առանց փաստերով ապացուցանելու՝ իրան անշահաւէտ են համարում. այլ և յայտնում է, որ ոչ ոքի թոյլ չի տայ խառնվելու իր դրամական-վարչական հաշիւների մէջ։ Դրանից յետոյ սինօդը գրում է պ. Մելիք-Շահնազարեանին. «Քանի որ արդէն յանձնել էք ձեր հաշիւները վանական կառավարութեան, այլևս իրաւունք չը համարէք ձեզ միջամտելու ագարակի գործերին»։

Վերջապէս փոխանորդ Մ.-Շահնազարեանը յայտնում է, որ, սինօդի հետ կապած նօտարական պայմանի համաձայն, ոչ սինօդն իրաւունք ունի իրան պաշտօնից հեռացնելու, առանց շօշափելի փաստերի, և ոչ էլ ինքն իրաւունք ունի հեռանալու։ Խնդիրն առ այժմ այսպիսի անորոշ դրութեան ներքոյ է։

Դատարանը երբ մէկին մեղադրում է, նախ և առաջ նրանից բացատրութիւն է պահանջում, և եթէ այդ բացատրութիւնը չէ օգնում յանցաւորին՝ այն ժամանակ դատարանը բազմակողմանի կերպով քննում է այդ գործը, շօշափելի փաստերով ապացուցանում է նրա մեղաւորութիւնը և այն ժամանակ միայն նրան անուանում է յանցաւոր։

Այժ, սինօդը առանց Մ.-Շահնազարեանից բացատրութիւն պահանջելու և առանց նրա գործը մանրամասն քննելու իրաւունք չունէր նրան այդպիսի վիրաւորանք հասցնելու։

Սինօդում քննվում է Յուսիկ արքեպիսկոպոսի մեղադրական գործը, որին մեղադրում է Բենիկ վարդապետը Քիշինևի կալուածական փողերի վատնման մէջ։

Ծանապարհորդ

ԳՕԳՕԼԻ ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ *)

Հոգեհանգստից յետոյ հոգևորական դասը բառաձայն խմբի և խուռն բազմութեան ուղեկցութեամբ դիմեց դէպի Գօգօլի գերեզմանը, ուր արդէն շատերը տեղ էին բռնել շրջակայ տանիքների, ծառերի և գերեզմանաքարերի վրա։ Այստեղ, կրօնական ծիսակատարութիւնից յետոյ, սկսվեցին ճառերը։

Նախ քաղաքագլուխ պ. Գուչկով պսակ դնելով Գօգօլի գերեզմանի վրա՝ յայտնեց այն միտքը, որ մեծ և նշանաւոր է նա, որի անուան շուրջը խմբվում են զանազան աշխարհահայեացքների և ուղղութիւնների տէր մարդիկ, ցոյց տալով որ Գօգօլը մեծ գրող, մեծ մարդ լինելով՝ այսօր իր գերեզմանի շուրջն է հաւաքել տուել ներկայ եղող հասարակութեան, որ հանդէս է գալիս իբրև զանազան մտքեր և գաղափարներ դաւանող հասարակութիւն։ Նա իր համառօտ ճառը վերջացրեց այս խօսքերով. «Մոսկվան, Ռուսաստանի սիրտը, բաղդ է ունեցել մեծ Գօգօլի աճիւնի պահպանողը և նրա մահարձանի կանգնեցնողը լինել։ Մոսկվայի անունից ծունկ եմ խոնարհում քո առաջ, մեծ ուսուցիչ, քանի որ Մոսկվան լինելու է ոչ միայն քո աճիւնի պահպանողը, այլև քո սուրբ պատուիրանների»։

Այնուհետև պ. Գուչկով յայտնեց, որ Պետական Դումայի նախագահ պ. Խոմեակօվի անունից դափնեայ պսակ է դնում Գօգօլի շիրմի վրա։

Քաղաքի կողմից դրված պսակը հետևեալ մակագրութեամբ էր. «Безсмертному Гоголю отъ города Москвы»։

Այնուհետև առաջ եկաւ Կայսերական համալսարանի պատգամաւորութիւնը՝ բաղկացած տեսուչ պ. Մանուիլօվից, նրա օգնական պ. Մենզբիրից և պրոֆ. Սակուլինից։ Առաջին երկուսը ձեռքներին ունենալով դափնեայ պսակը՝ «Своему почетному члену, великому Гоголю, Императорскій Московскій Университетъ», երրորդը արտասանեց բաւական գեղեցիկ ճառ, ցոյց տալով, որ մեծ գրողի գրականական գործունէութեան նշանաբանն եղել է «մարդու հոգին ճանաչելու ծարաւը»։ Շեշտելով, որ այդ ծարաւով մաշվել են ուրիշ նշանաւոր գրողներ ևս, որպիսիք են Պուշկին, Լերմոնտով և Դոստոևսկի, նա աւելացրեց, որ դժուար թէ այդ հանգամանքը աւելի զօրեղ կերպով փայլած լինի ուրիշ գրողների մէջ, քան այդ եղել է Գօգօլի խոշոր անձնաւորութեան մէջ։ Ապա պրոֆ. Սակուլին, յիշելով որ այն ժամանակաշրջանը, երբ Գօգօլը իր գործունէութեամբ առաջին ուղղութիւն է մտցրել ռուսաց գրականութեան մէջ, հանգուցեալ Չերնիշևսկի շատ աջող կերպով այդ ժամանակաշրջանը կոչել է «Գօգօլեան ժամանակաշրջան»։ «Պուշկինից և մանաւանդ Գօգօլից սկսած ռուսաց գրականութիւնը դառնում է համաշխարհային գրականութիւն արդէն»,—ասաց պ. Սակուլին։ Նա իր ճառը վերջացրեց հետևեալ խօսքերով. «Գօգօլը դեռ վաղ ժամանակվանից, «Վերաքննիչի» ներկայացումից անմիջապէս յետոյ յայտնել է, որ ինքը հոգով պատկանում է Մոսկվային, որ նա վճռել է մնալ Մոսկվայում, և, հաւատարիմ իր տուած խօսքին, նա մնաց այստեղ մինչև իր մահվան վերջին շունչը. Նա մնացել է մեր մէջ, Մոսկվայում, ընդմիշտ»։

Այնուհետև ճառեր արտասանեցին և պսակներ դրին. 1) պ. Գրուզինսկի՝ ռուսաց բանասիրաց ընկերութեան կողմից հետևեալ թեմայով.—Великому сочлену отъ Общества Любителей Россійской словесности»։ 2) պ. Ստալպօվսկի՝ կարգադրիչ յանձնաժողովի անունից մի գեղեցիկ ճառ արտասանեց, որ վերջացրեց «Փառք և յաւիտենական փառք մեծ գեղարուեստագէտին, մեծ գրողին, մայրենի երկրի մեծ բանաստեղծին» խօսքերով, որից յետոյ նա պսակ դրեց Գօգօլի շիրմի վրա։

Պ. Տիխոմիրօվ ճառ ասաց քաղաքային ստորին ուսումնարանների սաների և ուսուցիչների կողմից։ Նա իր ճառի մէջ յոյս և հաւատ յայտնեց, որ շուտով կը մօտենայ այն ժամանակը, երբ ամբողջ ռուս ժողովուրդը կարդալ-գրել կը սովորէ և ճանաչելով մեծ գրող Գօգօլին՝ կը գնայ նրա ընդգծած շաւղով միշտ դէպի առաջ, դէպի արդարութիւն, դէպի ճշմարտութիւն և դէպի ազատութիւն։

Միջնակարգ դպրոցների կողմից դրվեց արծաթէ պսակ հետևեալ մակագրութեամբ. «Великому писателю русскому отъ среднихъ учебныхъ заведеній московскаго учебнаго округа»։ Արտասանվեց նաև մի ընդարձակ ճառ, որ բաւական ձանձրացուցիչ էր լսողների համար։

Կոմս Ն. Հէյդէն արծաթէ պսակ յանձնեց Պետերբուրգի քաղաքային վարչութեան կողմից՝ Գօգօլի անունով բացվող գրադարան-ընթերցարանում պահելու համար։

Այնուհետև Վլ. Նեմիրօվիչ-Դանչենկօ և Կ. Ստանիսլավսկի, բոլորովին լուռ արծաթէ պսակ դրին գեղարուեստական թատրոնի կողմից։ Իշխ. Սումբաթօվ (Իւժին) դափնեայ պսակ դրեց Կայսերական Փոքր Թատրօնի կողմից, միաժամանակ մի քանի խօսք ասելով այն մասին, որ Գօգօլը սիրել է թատրօնը։

Ապա պսակներ դրեցին Մ. Իպպօլիտով-Իվանօվ կօնսերվատորիայի կողմից, պրիվ.-դոցենտ Սակուլին՝ կանանց բարձրագոյն կուրսերի խորհրդից, նոյն կուրսերի ուսանողուհիների կողմից, Մոսկվայի առևտրական ինստիտուտի կողմից, կայսերական համալսարանի ուսանողութեան և նոյն համալսարանի ուկրաինեան հայրենակցութեան կողմից և զանազան հիմնարկութիւնների և կազմակերպութիւնների կողմից, որոնց մի առ մի յիշելը թոյլ չեն տալիս ինձ «Մշակի» սուղ էջերը։

Չը մոռանանք յիշել, որ պսակներ կային նաև «Русскія Вѣдомости», «Русское Слово», «Вѣстникъ Воспитанія», «Раннее Утро», «Юная Россія» և ուրիշ թերթերի կողմից։

Վերջին հռետորը ռուս նացիօնալիստների միութեան կողմից մի երկար ճառով ցոյց տուեց, որ մենք, Գօգօլի շիրմի շուրջը համախմբվածներս, Գօգօլեան տիպեր ենք. նա ասաց, որ մենք Խլեստակօվներ, Նոզդրեվներ, Պլիւշկիններ, Սօբակևիչներ, Չիչիկօվներ և այլ տիպեր ենք. տիպեր, որոնց ստեղծել է մեծ գրողը իր խոշոր տաղանդով։ Ներկայ եղող հասարակութիւնը սկսեց ծիծաղել, բայց հռետորը կրկնեց իր ասածները, աւելացնելով միաժամանակ, որ ժամանակակից ռուսական կեանքը, նախկին և ծանր մթնոլորտը այժմ էլ հարուստ է գօգօլեան տիպերով։

Առհասարակ բոլոր հռետորները շեշտեցին այն հանգամանքը, որ Գօգօլը իր ստեղծագործութիւններով դեռ երկար ապրելու է ռուսաց գրականութեան մէջ, որ նրա մատուցած խոշոր ծառայութիւնն անգնահատելի պիտի լինի մեզնից ետքերանցիների համար։ Գօգօլը,—ասացին նրանք,—յայտնի է աւելի շուտ բանաստեղծ—գրող, քան թէ փիլիսոփայ բառիս ընդարձակ իմաստով։ Գօգօլի արժանիքներից մէկը կայանում է նրանում, որ նա իր գրուածքներով ծանօթացրել է ռուս հասարակութեանը մալօրոսական կենցաղի, սովորութիւնների և բարքերի հետ։

Հռետորներից ոմանք ուղղակի վերլուծեցին Գօգօլի շարադրութիւնները, որ, ի հարկէ, միանգամայն աւելորդ լինելով, ձանձրոյթ պատճառեց շատերին։ Ցաճախ լսվում էին Լև Տօլստոյի և ուրիշ հռչակաւոր ռուս գրողների անունները։

Բոլոր ճառերի և պսակների թիւը մօտ 80 էր։ Գօգօլի շիրիմը ամբողջովին թաղվեց պսակների մէջ, որ մի կատարեալ բլուրի էր նման։

Գօգօլի գերեզմանաքարի վրա փորագրված է. «Здѣсь погребено тѣло Николая Васильевича Гоголя. Родился 19 марта 1809 г. Скончался 21 февр. 1852 г.

«Горькимъ словомъ моимъ посмѣются. Іеремій, гл. 20 ст. 8.

«Мужъ разумивый престолъ чувствія. Притч., гл. 12, ст. 23.

«Правда возвышаетъ языкъ. Притч., гл. 14, ст. 34.

«Истиннымъ же уста исполнить смѣха устнѣ же ихъ исповѣданія. Іовъ, гл. 8., ст. 21»։

Գերեզմանաքարի խաչի վրա կարդում ենք.

«Ей, Гряди Господи, Іисусе. Апок. гл. 22, ст. 20»։

Գերեզմանատանը ձրի բաժանում էին Դանիլօվ վանքի հրատարակած մի թերթիկը, որի առաջին երեսում զետեղված են Գօգօլի նկարն ու գերեզմանը, իսկ միւս երեսի վրա ասված են մեծ գրողի ընտիր մտքերը՝ վերցված Գօգօլի շարադրութիւններից։

Մօտ ժամը 3-ին հանդէսը վերջացած լինելով ամենքը թողին մեծ գրողի շիրիմը՝ տանելով իրանց հետ քաղցր տպաւորութիւններ, անմոռաց յիշողութիւններ և գօգօլեան մի շարք խրատներ, որոնց դեռ այնքան կարօտ են ժամանակակից մարդիկ, մեր շրջապատը, մեր մթնոլորտը...

Գերեզմանատան հանդէսից յետոյ, կարգադրիչ յանձնաժողովը, պաշտօնական անձինք, պատգամաւորութիւններն և հրաւիրեալները մեկնեցին դէպի Պօվարսկայա փողոցը, ուր, տիկին Տիտօվի տանը պիտի տեղի ունենար Գօգօլի անուան գրադարան-ընթերցարանի բացումը։

Այստեղ հաւաքվել էր ահագին բազմութիւն. մենք նկատեցինք քաղաքագլուխ պ. Գուչկօվին, համալսարանի տեսուչ պրոֆ. Մանուիլօվին, ժողովրդական դպրոցների տեսուչ պ. Պօկրօվսկուն, Պետերբուրգի ներկայացուցիչ կոմս Հէյդէնին և շատ շատերին։

Սովորական մաղթանքից յետոյ՝ քաղաքագլուխ պ. Գուչկով գրադարան-ընթերցարանը բաց յայտարարեց։ Քաղաքային ուպրավայի անդամ պ. Պուզիրևսկին մի քանի խօսքով բացատրեց այդ հիմնարկութեան նշանակութիւնն և նրա կատարելիք դերը ապագայում ժողովրդական կրթութեան գործում։ Գրադարան-ընթերցարանն առ այժմ ունի 2500 կտոր գիրք, բայց կարճ ժամանակվայ ընթացքում նրա պակասը լրացվելու է։ Նա բաց է լինելու առաւօտեան ժամը 9-ից մինչև երեկոյեան ժամը 9-ը։ Գրադարան-ընթերցարանից օգտվելու են ձրիաբար. գրքեր կարելի է տանել նաև տուն, բայց քաղաքային վարչութեան ծանօթ անձի երաշխաւորութեամբ միայն։

Այդ գրադարան-ընթերցարանի բացման նախնական ծախքերի համար բաց է թողնված 10,000 րուբլի, իսկ ներկայ տարւանի պահպանութեան համար՝ 5,660 ր., եկող տարվանից նրա պահպանութիւնը նստելու է քաղաքի վրա 6,916 ր. տարեկան։

Բացի այդ, այսօր համալսարանի եկեղեցում, կօնսերվատորիայում, Լազարեան ճեմարանում, համարեա բոլոր միջնակարգ և ստորին ուսումնարաններում, զանազան կրթական և հասարակական հիմնարկութիւններում տեղի ունեցան հոգեհանգիստներ, ճառեր, Գօգօլի նկարների բաշխումն և այլն։

Մոսկվայի գեղարուեստական մասը նոյնպէս արձագանք տուեց այդ տօնին։ Գեղարուեստական թատրօնում ներկայացվեց Գօգօլի «Ревизоръ»-ը, որին ներկայ էր ահագին բազմութիւն։ Կայսերական Փոքր Թատրօնում տեղի ունեցաւ գրական-երաժշտական երեկոյթ. այդտեղ պ. Իւժին մի համառօտ ճառ արտասանեց՝ գրուատելով Գօգօլի գործունէութիւնը։

Գօգօլը, ընթերցող, այն գործիչներից է, որի մասին հատորներ կարելի է գրել, բայց «Մշակի» սուղ էջերը թոյլ չեն տայ ինձ աւելի մանրամասն և աւելի երկար կանգ առնել Գօգօլի նման մի խոշոր տաղանդի վրա. այն Գօգօլի վրա, որ իր ստեղծագործութիւններով մի մեծ գրական շկօլա է ստեղծել ռուսաց հեղյական գրականութեան մէջ։ Չը մոռանանք, որ Գօգօլը երկար տարիներ մաքառել և կռւել է մարդու հոգու գաղտնիքը իմանալու, ճշմարտութեան բանալին գտնելու համար։ Եւ եթէ այսօր տօնվում է այդպիսի մի մեծ գրողի ծննդեան հարիւրամեակը, այդ հասկանալի է մեզ համար։ Եթէ այսօր մեծ Ռուսաստանը կենդանի գործով նշանակալից է դարձնում իր մեծ զաւակի գործունէութիւնը, այդ այն պատճառով միայն, որ նա շատ բան է արել իր հայրենիքի համար, որ նա իր գրական գործունէութեամբ վաղուց կենդանի կոթող է կանգնեցրել իր վրա։

Գօգօլը մինչև օրս էլ շարունակում է ապրել. նա դեռ երկար տարիներ ապրելու է ռուս ժողովրդի մէջ, ռուս գրականութեան մէջ, իբր մէկը գրական հսկայական կոթողներից...

Ոսկու-Զօն

*) Տես «Մշակ» № 67.

Ն Ո Ւ Է Ր Ն Ե Ր

Ստացանք 1) ի նպաստ Թիւրքաց Հայաստանի սովեալների, Քերքից (Անդրկասպեան շրջան) մի անյայտից՝ 30 րուբլի. 2) ի նպաստ Թաւրիզի Մուժամբար գիւղի, Խօջայից կայարանից (Ուրգենջ), Արտէմ Ցաւութիւնեանի միջոցով՝ 30 րուբլի (նուիրել են՝ Ա. Սաֆարեան՝ 5 ր., Մ. Աղամեանց՝ 5 ր., Ա. Բ.՝ 3 ր., Հ. Հայրիեան՝ 2 ր., Ա. Սաֆարեան՝ 2 ր., Մ. Հայրիեան՝ 2 ր., օր. Ա. Հայրիեան՝ 3 ր., տ. Նիգեար Սաֆարեան՝ 2 ր., Գ. Յովհաննիսեան, Հ. Հայրիեան, տ. Նուբար Սաֆարեան, տ. Հեղինէ Հայրիեան, տ. Հայկանոյշ՝ 1-ական րուբլի, Մ. Յովհաննիսեան, Մ. Արզումանեանց՝ 50-ական կոպէկ, օր. Մ. Զաքէ՝ 30 կ.)։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրոնցով-Դաշկովը հրամայել է հերթական ժամանակաւոր զինուորական դատարաններ հաստատել ապրիլի 4-ին Եկատերինոդար քաղաքում, յուլիսի 10-ին՝ Ստաւրօպոլում, իսկ յուլիսի 25-ին՝ Մայկոպում։

Այսօր, պատարագից յետոյ ժամը 12-ին նշանակված է Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում ծխականների ժողով, որի դրադմունքն է լինելու, Գայիանեան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձական կազմը լրացնելու համար, ընտրութիւն մէկ հոգաբարձուի, չորս հոգաբարձական անձնափոխանորդների և մէկ երեսփոխանի։ Մողնու բոլոր գիտակից ծխականները չը պէտք է զլանան օգտվելու իրանց տրված իրաւունքներից, միաժամանակ կատարելով դէպի դպրոցը իրանց էական պարտականութիւններից մէկը, ընտրել այնպիսի անձնաւորութիւններ, որոնք զգալով դպրոցի կրթական բարձր նշանակութիւնը՝ կը ցանկան բարելաւել դրութիւնը այն դպրոցի, որը ռուսահայերիս մէջ օրիորդաց անդրանիկ միջնակարգ դպրոցն է, ունեցել է իր փայլուն անցեալը և ներկայումս աչքի ընկնող տեղ գրաւելով դպրոցների մէջ, որպէս միջնակարգ դպրոց, մեծ նշանակութիւն ունի ոչ միայն Թիֆլիսի այլ և ընդհանրապէս կովկասահայերիս համար։

«Баку» թերթը հաղորդում է, որ, քաղաքապետի կարգադրութեամբ, Բագուի ոստիկանութիւնը կնքել է տեղական հասարակական գործիչ Բ. Մ. Դօլուխանեանի բնակարանը։ Թերթը կարողացել է իմանալ, որ ենթադրվում է եղել խուզարկութիւն կատարել պ. Դօլուխանեանի մօտ, բայց որովհետև պ. Դօլուխանեանը այդ ժամանակ բացակայում է եղել քաղաքից, ուստի բնակարանը կնքվել է մինչև նրա վերադարձը։

Թիֆլիսի քաղաքագլուխը ապրիլի 3-ին ստացաւ նահանգապետից բժշկական խորհրդի հրահանգը այն մասին, որ հակախօլերային պատուաստումները որոշ չափով պաշտպանում են խօլերայից, բայց և չեն վերացնում բոլորովին վարակվելու երկիւղը, եթէ մարդ յատուկ զգուշութիւն չէ պահպանում։ Հաղորդելով այդ մասին, նահանգապետն առաջարկում է քաղաքագլխին ցուցակագրել հակախօլերային պատուաստումներ ընդունող բոլոր անձերին և այդ ցուցակները ուղարկել նահանգական վարչութեան բժշկական բաժնին։

Ապրիլի 3-ին Սօլդատսկի Բազարում շուրջկալի ժամանակ զինուորական պահակները ձերբակալեցին 22 պարապ մարդկանց։

Ստացանք հետևեալ նոր գրքերը.—1) Ցիսուսի կեանքն ու գործունէութիւնը, Պ. Վ. Շմիդտի և Ռ. Օտտօյի երկերից, համառօտեց Երուանդ վարդապետ Տէր-Մինասեանց, Էջմիածին, 1909 թ., գինն է 30 կ.։ Գովում ենք Երուանդ վարդապետի եռանդը՝ գործելու գրական ասպարէզում։ 2) Հացահատիկների մարզային կուլտուրան, Գէորգ Ղարագիօզեանցի, հրատարակութիւն Բագուի Հայոց Կուլտուրական Միութեան, եղբ. Մայիլեանների նպաստով, Բագու, 1909 թ. գինն է 5 կ.։

Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը խնդրում է մեզ տպել հետևեալը. «Խորհուրդը զատկական տօների առիթով ստացել է յօգուտ աղքատների հետևեալ նուիրատուութիւնները. 1) պ. Արամ Բաղդասարեանից—50 ր., 2) պ. Նիկողայոս Մատուսեանից ի յիշատակ իր հանգուցեալ եղբօր Գրիգորի—15 ր., 3) պ. Գրիգոր Առաքելեանից—10 ր., 4) փոքրիկ Էդուարդ Կաֆեանից—5 ր., 5) պ. Հայրապետ Տէր-Պօղոսեանից 5 ր., 6) մի

անյայտ տիկնոջից—5 ր., 7) Արկադիյ Միլովից—3 ր., ընդամենը 93 ր.։ Բաժանված է 146 խնդիրներով խորհրդի անդամների ձեռքով խնդրատուների տներում և ընկերութեան գրասենեակում 161 ր. 65 կ.։ Բացի փողային նուիրատուութիւններից ստացված է Սալեանից պ.պ. եղբ. Միլեաններից 27 պուդ 20 ֆ. ձուկ սաղան, որից գործադրված է ընկ. աշակերտական ձրի և էժանագին ճաշարանում 19 պուդ 20 ֆ., իսկ 8 պուդը ուղարկված է էժանագին և ձրի ճաշարանին՝ բաժանելու աղքատներին։ Ընկ. խորհուրդը յայտնում է բոլոր նուիրատուներին իր խորին շնորհակալութիւնը»։

✦ Վրաց «Ջվէնի Սաքմէ» թերթը հաղորդում է, որ պ. Իրէթելին գրել է մի նոր պիէս «Քրիստինէ» անունով, որը վերցված է հանգուցեալ Նինօշվիլու մի գրուածքից։

✦ Այսօր Թիֆլիսում տեղի կունենայ երկրորդ ձիարշաւը։ Սկիզբն է ցերեկվայ ժամը 3-ին։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային իւրիսկօնսուլտը բողոքագիր է ներկայացրել դատաստանական պալատին նահանգական դատարանի այն վճռի դէմ, որի համաձայն ապօրէն ճանաչվեց քաղաքային վարչութեան Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի վարչութիւնից զանազան ժամանակներում ստացած տուգանքների առնումը, որոնց քանակը հասնում է 64,000 րուբլու։

✦ Այսօր ռուս սիրողների խումբը Զուբալովեան ժողովրդական տանը կը ներկայացնէ, ցերեկով, «Բօրիս Գօդունօվ» օպերան։ Մուտքը 10—50 կօպէկ։

✦ Լեհական Տանը կայանալիք ներկայացումը և պարերեկոյթը, որ պէտք է լինէր մարտի 21-ին, ոստիկանապետի կարգադրութեամբ յետաձգվեց։ Կը կայանայ կիրակի, ապրիլի 12-ին, և կը ներկայացվի «Արեան Բիծ» պիէսան. Նաև տեղի կունենայ պարերեկոյթ շքեղ բովանդակութեամբ։

✦ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը յատուկ անձն է նշանակել, որ քննելու է էլեքտրաքարշի վարչութեան ընդհանուր ելևմուտ մատեանները։

✦ Քաղաքային վարչութեան և էլեքտրաքարշի ընկերութեան միջև կապված պայմանագրով առաջիկայ մայիս ամսին Աւճալեան ձիաքարշը պէտք է էլեքտրաքարշի վերածված լինէր։ Սակայն խնդիրն այն է, որ մինչև օրս էլեքտրաքարշի ընկերութիւնը մատ-մատին չէ խփել յիշեալ պայմանը կատարելու համար իր ժամանակին, որով ստիպված ահագին տուգանք է տալու քաղաքին։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Չորեքշաբթի, ապրիլի 1-ին, Վրաց ազնուականների Թատրոնում տեղի ունեցաւ դերասան Կօտէ Մեսխիի բենեֆիսը։

Խաղացվեց Շէքսպիրի յայտնի «Անսանձին սանձահարութիւն» 5 գործ. կօմեդիան։

Խաղը սպասածից աւելի լաւ անցաւ։ Բենեֆիցիանտ պ. Մեսխին իր շնորհալի խաղով (Պէտրուչիօ) հասարակութեանը հիացմունք պատճառեց. պ. պ. Գէզէվանովը (Էրումիօ, Պէտրուչիօյի ծառան) և Գունիան (Գրէմիօ) շատ լաւ տարան իրանց դերերը։ Տիկ. Գարգարէթելին և պ. պ. Գամղրելիձէն, Մատարաձէն, Սափարովը և Շալիկաշվիլին աջող կերպով խաղացին։ Միւսները խաղը չը փչացրին։ Ներկայացումը շատ ուշ սկսվեց։ Թատրոնը լիքն էր, որով ապացուցվեց, որ վրացիները գիտեն իրանց գործիչներին ըստ արժանւոյն վարձատրել։ Իսկ մենք։

Ամսիս 8-ին նոյն Թատրոնում տեղի կունենայ յայտնի կատակերգու դերասան պ. Վասօ Աբաշիձէի բենեֆիսը։ Կասկած չունենք, որ վրաց հասարակութիւնը ըստ արժանւոյն կը վարձատրի իր սիրելի դերասանին, որի խաղը բոլորին հաճոյք է պատճառել միշտ։ Ուրախալի երևոյթ կարելի է համարել, որ հայերն էլ երբեմն-երբեմն յաճախում են վրաց ներկայացումները։ А.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ Կ. ՊՕԼՍԻ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

Հայերը և լատինները՝ Երուսաղէմի մէջ.—Երուսաղէմէն մարտ 9 Թուականով կը հեռագրեն թէ՝ տեղւոյն ս. Յարութիւն տաճարին մէջ արարողութեանց ժամանակ հայերուն և լատիններուն միջև կռիւ մը ծագելով՝ 7—8 ժամ տևեր է և երկու կողմէ բաւական թիւով միաբաններ վիրաւորուեր են։ Վերջապէս տեղական կառավարութիւնը խնդրին միջամտելով դէպքին վայրը զինուոր ղրկեր է. երկու կողմէ կռուող միաբանները խրարմէ զատեր և յետոյ դարձեալ կարելի եղեր է շարունակել տալ արարողութիւնները։

Եգիպտ և հայ արուեստագէտը.—Գէզիրէի (Եգիպտոս) մէջ ցուցահանդէս մը բացուած է, որուն մէջ տեղացի հայ վաճառականներ և արուեստագէտներ ևս իրենց արտադրութիւնները ցուցադրած են։ Տեղւոյն Շալճեան վաճառատունը ցուցադրեր է արևելեան գորգեր և մետաքսէ ձեռագործներ, Օ. Շիմշիտեան՝ նկարներ, Յ. Աստուրեան՝ հացհատիկները զատող մեքենայ մը։ Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի է, կըսեն եգիպտահայ թերթերը, պ. Յ. Յակոբեանի Արգեզեանի ջրհորը, որ ցուցահանդէսին մէջ նկատելի և հայերուն համար պատուաբեր տեղ մը գրաւած է։ Ջրհորին խորութիւնն է 35 մէթր. Ջրհան մեքենան ութը ձիու ուժ ունի։ Աղէքսանդրիայէն եւրոպացի մեքենագէտ մը թէև յատկապէս հոն գացած է, բայց չէ յաջողած։ Եգիպտ ցուցահանդէսը այցելելով գնահատած է հայ մեքենագէտին գործը և իր գոհունակութիւնը յայտնած է քաջալերական բառերով։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Լոյս տեսաւ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԵԱՆՔԸ

Համառօտեց

ԵՐՈՒԱՆԴ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

էջ 88, գինն է 30 կօպէկ

Դիմել Էջմիածին՝ Երուանդ վարդապետին։

(կ. չ. ու.) 282. 5—1

Ծ Ա Խ Վ Ո Ւ Մ Է

Պատահմամբ պղնձէ վաննա, ցիլինդր իր բոլոր պատկանելիքներով, նոյնպէս և ձեռագործի մեքենայ։

Հասցէ՝ Московская ул., № 13, кв. № 1.

Գալ 12-ից մինչև 2 ժամը ցերեկվայ։

286. 1—1

Հ Ր Ա Ւ Է Ր

Թեմիս սրբազան առաջնորդի թոյլտուութեամբ կիրակի, ապրիլի 5-ին, Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում, պատարագից յետոյ, ցերեկվայ 12 ժամին, ծխական ժողով է նշանակված, որի պարապմունքների առարկաներն են.

ա) Ընտրութիւն մի հոգաբարձուի, Գայիանեան ուսումնարանի հոգաբարձական կազմը լրացնելու համար, բ) ընտրութիւն չորս հոգաբարձական անձնափոխանորդների, համաձայն ծխական ժողովների յանձնարարութեան, գ) ընտրութիւն երէցփոխանի։

Ծխական հոգաբարձութիւնը խոնարհաբար խնդրում է Մողնու ծխականներին ներկայ լինել ժողովին, որը՝ երկրորդը լինելով, լիազօր է վերջնական որոշումներ անելու, առանց հաշւի առնելու ներկայ եղողների թիւը։

Հոգաբարձութիւն Գայիանեան դպրոցի

(շ. կ.) 278. 2—2

«ՄՇԱԿԻ» ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Փոխարէն 10 րուբլի 70 կօպէկի միայն 6 րուբլի 70 կ.

Կամենալով «Մշակի» բաժանորդներին և ընթերցողներին հնարաւորութիւն տալ էժան կերպով ձեռք բերել 1) «Մեսրոբեան Հանրամատչելի Գրադարանի» հրատարակութիւնները և մեր աշխատութիւնները, 2) Գ. Արծրունու երկերի առաջին հատորը, 3) Վրձինի «Մանրանկարները», մենք որոշեցինք հետևեալ գրքերը տարածել էժանացրած գներով։

1. Գրիգոր Արծրունու Երկերը, հատոր առաջին, գինն է 1 ր. —
2. «Մանրանկարներ» Վրձինի, գինն է 1 ր. 50 կ.

Հ. Առաքելեանի ինքնուրոյն և Թարգմանական աշխատութիւնները և «Մեսրոբեան Հանրամատչելի Գրադարանի» հրատարակութիւնները.

3. «Անդերսէնի Հեքիաթները», Թարգմ. Տ. Զաւէնի, գինն է — 50 կ.
4. «Արբեցողութեան դէմ», բրօշիւր, գինն է — 15 կ.
5. «Հայկական Տպագրութիւն», Լէօի, գինն է 1 ր. 20 կ.
6. «Ջհուդ-Բուշան», Շահրիարի, մեծ վէպ Պարսկաստանի կեանքից, գինն է 1 ր. —
7. «Ուրանիա», աստղագիտական մեծ վէպ Ֆլամմարիօնի, Թարգմ. Հ. Առաքելեանի, գինն է 1 ր. 50 կ.
8. «Քսան Վէպիկներ», Գի դը Մօպասանի, Թարգման. Հ. Առաքելեանի, գինն է 1 ր. —
9. «Անգլիայի հասար. և քաղաքական կեանքը», գինն է— 15 կ.
10. «Հասարակութեան նեցուկները», դրամա Հ. Իբսէնի (պատկերով), Թարգմ. Լ. Բաքայեանի, գինն է — 15 կ.
11. «Դէպի Արարատ», Արշ. Մխիթարեանի, գինն է — 40 կ.
12. «Մի ամիս Արևելքում», Հ. Առաքելեանի, գինն է — 40 կ.
13. «Նոր Կեանքի Շեմքում», դրամատ. էտիւդ Ա. Ք. — 40 կ.
14. «Միլտօնի կեանքը», կազմեց Հ. Առաքելեան — 25 կ.
15. «Գալիլէյի կեանքը», կազմեց Հ. Ա. — 25 կ.
16. «Ջեննարկ Տրամաբան., Հոգեբ., Բանահիւսութեան», կազմեց Հ. Առաքելեան, գինն է — 50 կ.

Բոլոր այս 16 գրքերն, որոնց արժէքն է 10 ր. 70 կ., կարելի է ստանալ, ուղարկելով միայն 6 ր. 70 կ., որի մէջ և ճանապարհածախսը, իսկ առանց ճանապարհածախսի, Թիֆլիսում կարելի է ստանալ 5 ր. 50 կ.-ով։

Դրամ և պատուէր պէտք է ուղարկել այս հասցէով Тифлисъ, редакція газеты «Мшакъ», Амбарцуму Аракеляну.

(օ. մ.) 268. 10—2

Հ Ր Ա Ւ Է Ր

Հոգևոր իշխանութեան հրամանով Թիֆլիսի Վանքի աւագ եկեղեցու բոլոր ծխականները հրաւիրվում են երկրորդ և վերջին ժողովի ապրիլի 5-ին, կրկնազատկի կիրակի, ժամը 12-ին. ա) հրաժարված երէցփոխի փոխարէն նոր երէցփոխ ընտրելու, բ) հրաժարված երէցփոխի հաշիւները քննելու և գ) մի քանի կարևոր հարցերի մասին խորհրդակցելու։

Վանքի ս. եկեղեցու՝

Եզնիկ ա. ք. Երզնկեան

ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ
Cascara Midy
Ֆրանսիական ժողովրդական միջոց
ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ՓՈՐԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ

Ընդունելութեան չափը. 2 դեղահատ երեկոները, պառկելուց առաջ.
Cascara Midy-ն (Կասկարա Միդի) չէ առաջացնում որովայնի մէջ ցաւեր, ոչ էլ հեւոց և փորլուծութիւն։
Դեղավաճառանոց MIDY, 140, faubourg St. Honoré, Парижъ. Ռուսաստանի գլխաւոր դեղավաճառանոցներում։

(5, 15, 25) (320257) 0—19

Անդրկովկասեան ֆաբրիկային պահեստը

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

1897 Թ. 1888

Թիֆլիս, Սոլոլակսկայա փող., № 4.

Առաջարկում է շինութիւնների կառուցման սեզօնին

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ-ԼԻՆՕԼԷՈՒՄ"

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԾԱԾԿՈՑԸ ՅԱՏԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԸ ՓՈԽԱՐԻՆՈՒՄ Է

Պարկետին, յատակներր ներկելուն, մօզայիկներին, գորգերին, դօրօժկաներին, կլէօնկաներին և այլն։

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԸ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ Է

Յատակը ծածկելու ուրիշ միջոցներից նրանով, որ պահպանում է յատակը խոնաւութիւնից և ցրտից, անթափանցիկ է, փոշի չէ առաջացնում, թթուներից չէ փչանում, ոտների ձայնը խլացնում է, շուտ է մաքրվում և ընդմիշտ գեղեցիկ է մնում։

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԸ, ՈՐՊԷՍ ԷԺԱՆ ԾԱԾԿՈՑ

Ամրութեան, յարմարութեան և գեղեցկութեան կողմից միանգամայն առաջին տեղն է բռնում մինչև օրս գոյութիւն ունեցող ծածկոցների շարքում, որի համար վկայում են «Պրօվօդնիկ» Ընկերութեան ստացած պարգևները և գովասանական թղթերը, ինչպէս ռուսաց, այնպէս և արտասահմանեան ցուցահանդէսներում։

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԻ

Նախահաշիւը և նկարները ուղարկվում են ըստ առաջին պահանջման։

(հ. կ.) 284. 8—1

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՌԻԳԱՅՈՒՄ

1897 Թ. 1888

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սոլոլակսկայա փող., № 4.

Առաջարկում է մեծաքանակ եւ հատով

Կառքերի համար ռէզինի շիներ.
Աւտօմօբիլների համար պնէվմատիկ շիներ «ԱԼՄԱԶ» (կարմիր).
Վելօսիպեդների համար պնէվմատիկ շիներ.
Աւտօմօբիլ-օմնիբուսների համար խիտ-ռէզինի շիներ.

«ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ արդիւնաբերած շիները երկար տարիների ընթացքում ճանաչված են իբրև առաջնակարգ և բարձր են կանգնած արտասահմանեան ամենալաւ ֆաբրիկաների շիներից, որի համար վկայում է ոչ միայն նրանց վերաբերմամբ եղած խոշոր պահանջը Ռուսաստանի սահմաններում, այլ և գլխաւորաբար մեծ քանակութեամբ արտասահման արտահանելը։

Հատավաճառութիւն աշխարհի ամենալաւ

ԿՐԿՆԱԿՕՃԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ"

(№ 3) 25—13